

Ar ko viņš nodarbojas? Pastaigājas, dara mājas darbūs. Kādā jūlija dienā viņš raksta: „Šodien pabeidzu sienu novākt“. Viņš lasa, raksta — šī ir nodarbošanās, kas viņu visvairāk aizņem, kuņā viņš pavada sava mūža lielāko daļu. 1911. gada vasarā viņš ņem trešo reizi cauri Turgeņevu. Tad viņš sistematiski sāk lasīt cauri krievu krājumus: Šipovņinu, Griņu, Musagetu, Skorpionu. Andreja Bjelija domu dziļums viņu gluži apmulsina. Draugu un sev gluži radniecisku būtni viņš atrod Sologubā, kuņā viņš zin puslīdz no galvas. Nedaudz vēlāk viņam stāv vistuvāk Bņusovs, ar kuņā viņš pat sarakstās. Pastāvīgi viņam uz rakstamgalda Merežkovska, Bjelija, Bņusova un Sologuba ģimenes. Viņa sabiedrība ir izmeklēta. No tās viss viņa sīkais darbs tika apskaidrots. Kopā ar to viņa jūtas izsmalcinājās līdz nervozumam, silti apņēmot vistuvāko apkārtni.

Neizdzēšami man palikusi prātā vienīgā mazliet ilgākā satikšanās ar viņu. Tas bija kādā gaišā februara dienā 1916. g. Braukājot pa Vidzemi, lai uzmeklētu bēgļu bērnu patversmēm telpas, gadījās braukt gar Dūres skolu. Pieturēju. Kārstenis man nāca pretī kā vecs paziņa. Uzdodams skolniekiem kādus darbus, viņš mani ieveda savā ģimenē, savā darba istabā, lika ieskatīties savās domās un jūtās dziļāk, nekā tas bija iespējams ar vēstulēm. Pavadijām kopā nepilnu stundu. Pa Vidzemes mežiem tālāk braucot, man stāvēja skatītā idile vienumēr acu priekšā.

Neaizmirstams paliks Kārstenis katram, kas viņā tuvāk ieskatījies. Un tuvāku ieskatu viņā sniedz arī viņa raksti. Labākos no tiem, sevišķi izlasi no viņa dzejoļiem, vēl lasīs ilgi. Skaļu slavu viņš nav guvis. Tās viņam ar nav bijis vajadzīgs. Viņam bija iekšā tādas bagātības, ka viņam ar tām pilnīgi pietika. Jauki, priekš viņa patiesi izskan viņa „mirkļu“ beigu dzejolis:

Pie sienas kroņi vist . . . Guļ, kas tos vija . . .

Bet apkārt rudens klusums dzied . . .

Ak, tikdaudz saules, tikdaudz laimes bija!

Es mierīgs varu projam iet.

Teodors.

Literatūras vēsture latviešu skolās. Literatūras vēsturei, ievērojot viņas lielo nozīmi tautas audzināšanā, Latvijas pamata un vidus skolās it pareizi ir ierādīta diezgan plaša vieta. Man tomēr liekas, ka viņai ierādītais laiks ne visur tiek tā izmantots, kā vajadzētu, jo cik es apstākļus pārredzu, tad strādādami pēc tagadējās programmas, dažu vidus skolu audzēkņi stāsies dzīvē, gandrīz nepazīdami to daiļumu, kas slēpjas grieķu tautas dzejā, neizbaudījuši to skīstošo uzbudinājumu, ko dod Šekspira dramas, nepārdzīvojuši to cēlo sajūsmu, kas Šillera Tellu un Orleanas jaunavu spiež visu upurēt tautai un tēvijai un nepārdomājuši tās dziļās problēmas, kuņām Gōte ir veltījis savu Faustu un Ibsens savu Brantu.

Man liekas, ka tam tā nevajadzētu būt. Ģenialo rakstnieku darbi pieder visām tautām, un mums latviešiem nav iemesla no viņiem atteikties. Nav mums arī jānosarkst par to, ka visas nozares mūsu literatūrā vēl nav tik bagātas, kā veco lielo kultūras tautu literatūrās: mūsu taču ir tik maz, un mūsu īpatnēja literatūra, ja neskaitam tautas dziesmas, nav daudz vecāka par 50 gadiem. Mēs nedrīkstam aizmirst arī, ka pēdējo gadu dzeja pieder vēl nenoslēgtam kultūras posmam un skolā grūti lietojama. Tādēļ, pēc manām domām, latviešu literatūra

būtu ciešāki jāsaista ar citu tautu literatūru, un daļa no viņai ierādītā laika jāizlieto jaunātnes iepazīstināšanai ar izciliem darbiem pasaules literatūrā.

Latviešu literatūras vēsturē daži skolotāji visai plašu vietu ierāda rakstnieku biografijām, cildinādami katru, kam kādā laimīgā brīdī ir izdevies uzrakstīt labu dzejoli vai interesantu stāstu, un prasīdami no skolniekiem, lai tie zinātu gadu, kad autors dzimis, un pagastu un māju, kur viņa šūplis karājies. Tā ir bērnu slimība, no kuŗas mums laiks atsvabināties. Lielajām vecajām kultūras tautām cilvēku, kas ir sarakstījuši samērā labus dzejoļus un interesantus stāstus, ir tūkstošiem, bet nevienam nopietni nemamam skolotājam nenāk prātā šo rakstnieku dzīves aprakstus mācīt skolā. Tikai no visievērojamākiem rakstniekiem ir jāzin arī biografijas. Ja šie rakstnieki vēl dzīvi, tad arī tur aprobežojas tikai ar nepieciešamāko, jo tiešām nav skaisti literatūras stundā iztirzāt tādu dzejnieku intīmo dzīvi, kas vēl darbojas mūsu vidū.

Ar mūsu lepnumu, mūsu tautas dziesmām, zināms, katram latvietim jāiepazīstas jau skolā, bet izmantot viņas latviešu vēsturei un kultūras vēsturei gan vajadzētu uzmanīgāk, nekā līdz šim. Latviešu tautas liktenis dažādos gadu simteņos un dažādos Latvijas novados ir bijis dažāds, un ja mēs gribam pēc tautas dziesmām kādu latviešu vēstures posmu raksturot, tad mums vispirms jāpierāda, ka tās tautas dziesmas, uz kuŗām mēs atsaucamies, tiešām šai vēstures posmā ir radušās un ne agrāk vai vēlāk; bez tam bieži vien viņas noderēs par materialu ne visu latviešu vēsturei, bet tikai zināma novada, kuŗš ne vienmēr sakrītis ar apgabalu, kur viņas uzrakstītas. Latviešu tautas dziesmu chronoloģija ir grūta lieta, jo vecākās no viņām varbūt ir radušās jau gadu simteņus priekš vācu ienākšanas Latvijā, kā mēr jaunākās gan laikam piederēs XIX. gadu simtenim un dažreiz varbūt būs sadzejotas pat no pašiem teicējiem. Mūsu tautas dziesmu problema vairāk kā vienā ziņā līdzinās Homera problemai un pie tur izstrādātām pētīšanas metodēm būtu jāpieturās arī mūsu tautas dziesmas pētīt. Man liekas, kā tautas dziesmas kā materialu vēsturei plašāk varēs izlietot tikai tad, kad mūsu vēstures galvenās līnijas jau būs nospraustas un pašas tautas dziesmas kritiski izsijātas.

E. F e l s b e r g s.

Franču-latviešu komiteja. Pēdējā laikā daži latviešu laikraksti snieguši īsas ziņas par Franču-latviešu komiteju abu tautu garīgai tuvināšanai (Comité Franco-letton de Rapprochement Intellectuel). Ziņojumos starp citu teikts, ka komiteja nodibinājusies uz franču ārlietu ministrijas ārzemju propagandas biroja ierosinājumu un ka Franču-latviešu komiteja nodomājusi cīnīties ar angļu valdības nodomiem monopolizēt iespaidu Baltijas valstīs.

Tas tā nav. Franču ārzemju propagandas birojs neņēma komitejas darbībā ne mazākās dalības, nedz arī bija komitejas nodibināšanas ierosinātājs. Viņa sastādījās 1920. gadā uz privatas iniciatīves pamata pēc jau pastāvošas līdzīgās norveģu organizācijas parauga un ir oficiāli reģistrēta attiecīgās Francijas valdības iestādēs. Komitejas nodomā nav arī cīņa ar angļu iespaidu Latvijā; viņas statutos pat skaidri teikts, ka komiteja nenodarbojas ar politiskiem un reliģiskiem jautājumiem.

Franču-latviešu komiteja sprauduse sev par mērķi veicināt intelektuālu sakaru attīstību un draudzības saišu nostiprināšanu starp Franciju